

VM007:00/2024

Utlåtande till finansministeriet om utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområden och 2 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

Förebyggande förfarande för ekonomisk styrning

Västra Nylands välfärdsområde ställer sig negativ till det föreslagna förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning.

Västra Nylands välfärdsområde anser det viktigt att områdena inte orsakas någon extra administrativ börda utan synnerligen vägande skäl. De bästa sätten för staten att i nuläget stötta välfärdsområdenas ekonomiska balans är att upphäva reglerande normer och bredda den bindande lagstiftningen i dialog med områdena. På så sätt bereds välfärdsområdena möjlighet att lösa det nuvarande servicebehovet på ett mer verkningsfullt och totalekonomiskt mer fördelaktigt sätt än tidigare.

Stora kostnadsbesparingar inom välfärdsområdena förutsätter lagändringar, och därför kommer det föreslagna förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning inte att visa sig som ett verkningsfullt sätt att balansera välfärdsområdenas ekonomi. De större serviceproduktionskostnaderna uppstår inom heldygnsfunktioner, som boendetjänster för specialgrupper, samt inom den specialiserade sjukvården och sjukhustjänsterna. Välfärdsområdena har endast få möjligheter att med egna medel påverka kostnaderna som dessa medför.

Västra Nylands välfärdsområde anser det viktigt att man inte orsakas någon extra administrativ börda. Diskussionerna med ministerierna enligt de nuvarande strukturerna innebär redan i dag mycket arbete för områdena. Ett förebyggande

förfarande för ekonomisk styrning enligt förslaget skulle öka välfärdsområdenas administrativa börda och byråkrati ytterligare.

En central styrning som förpliktar välfärdsområdena bör implementeras genom lagändringar och ändringar i finansieringen. Rekommendationerna i ett sådant förfarande för ekonomisk styrning som föreslås skulle inte förplikta välfärdsområdena genom lag, vilket skulle kunna försämra deras verkningfullhet.

Utvärderingsförfarande

Västra Nylands välfärdsområde anser den föreslagna ändringen i inledandet av ett förfarande för att utvärdera inverkan av ansökan om tilläggsfinansiering vara motiverad. Välfärdsområdet anser att ansökan om tilläggsfinansiering speglar finansieringens otillräcklighet på ett mer betydande sätt än ansökan om fullmakt att uppta tilläggs lån.

Däremot understöder området inte förslagen om att rapportera om utvärderingsförfarandet. En sådan ändring skulle också öka områdenas administrativa börda. Välfärdsområdesfullmäktige och välfärdsområdesstyrelsen förutsätter redan nu att åtgärder för att balansera ekonomin rapporteras till exempel i delårsrapporter, och då materialen är offentliga har ministerierna full åtkomst till dem. Det tjänar inget syfte att bygga upp någon övrig tilläggsrapportering.

Fullmakt att uppta lån

Västra Nylands välfärdsområde ställer sig negativ till att ändra definitionen av fullmakt att uppta lån i lagstiftningen. Den föreslagna ändringen i fullmakten att uppta lån skulle märkbart minska välfärdsområdenas möjligheter att ingå förbindelser som är centrala för verksamheten.

Fullmakt att uppta lån används för att reglera storleken på välfärdsområdenas långfristiga lån. Välfärdsområdet tar inte lån för avtal som motsvarar investeringar, varför någon fullmakt att uppta lån inte heller skulle behövas för dessa avtal. I nuläget har man i ministeriets investeringsdirektiv gjort tolkningen att fullmakt att uppta lån behövs även för avtal som motsvarar investeringar, och därmed föreslås denna lagändring bli av teknisk art.

Ändringen i fullmakten att uppta lån skulle de facto märkbart minska välfärdsområdenas möjligheter att ingå förbindelser som är centrala för verksamheten, som förlängningen av hyresavtal på "3+1 år" som gått i arv från kommunorganisationerna. En mycket mer omfattande konsekvensbedömning bör göras av förslaget innan själva beslutet fattas.

Om fullmakten att uppta lån utökas till att även omfatta avtal som motsvarar investeringar bör man i det årsbidrag som utgör grund för beräkningen av fullmakt att uppta lån separat beakta hur avtal som löper ut påverkar årsbidraget.

Med lagens lagstiftning kommer man att hamna i en situation där praktiskt taget alla välfärdsområden måste ansöka om fullmakt att uppta tilläggs lån för att behålla sina nuvarande verksamhetslokaler. Det var inte målet med den ursprungliga lagstiftningen, utan beror på att underskottet 2023 blev större än förväntat och på att majoriteten av de hyresavtal som överfördes från kommunerna till välfärdsområdet överfördes med just treåriga avtal som därmed löper ut samtidigt.

Övriga anmärkningar

Området anser det dock viktigt att välfärdsområdena förbinder sig till en balanserad ekonomi i sin egen verksamhet. Välfärdsområdenas finansiering utgör en betydande del av statens finansiering, och områdenas ekonomi har stor inverkan på hela den statliga ekonomin.

Välfärdsområdena har under sina första två verksamhetsår lyckats utveckla tjänsterna för sina invånare i hela landet. Till exempel har tillgången till vård enligt vårdgarantin inom primärvården förbättrats. Områdena har dessutom effektivt lyckats ta i bruk kapaciteten i hela området till exempel vad gäller vårdavdelningar och boendetjänster, vilket har förkortat köerna till tjänsterna. Viktiga nya öppningar för digitala tjänster har gjorts eller planeras i samtliga områden.

Välfärdsområdena behöver nu arbetsro och förutsebar finansiering för att kunna fortsätta denna positiva utveckling.

Välfärdsområdesstyrelsen 27.5.2024, § XX